

עץ משפט
גר מצוה

נא:

כיון דלא איתצד, שלא נוצר הולד עדיין בגופה; שהרי אין סופה לפרוש ממנה: **פִּירְשָׁהּ** **מהו**. פרש שלה שצמוכה מי הוי גלגלין כיון² דלא מיקיימא דללא אכלה חיותא היא ולא הוי גלגלין ואגב ששאל עובר צמעי אשה צנקבה שאל נמי צפירשה וה"ה צוכר: **עוורו** **מהו**. שיעשה גלגלין כיחו וניעו מהו דקאמר הוי גלגליין. פרש וניעו³ וכיחו כו' היכי משכחת לה: **דאשקייא** **מי דקלין**. דלמרי' צפ' שמונה שרצים

(שבת קי). מאי מי דקלים תרי דקלי

איכא צמתא מחסיא ונפיק מעינא דמיא מצניייהו כסא קמא מרפי ואידך משגשל ואידך כי היכי דעייל הכי נפק שמשגשל את הגוף ומנקה את הגוף ציומר וצנך העציר הפרש וכיחו וניעו: **וסכיא נשא**. פי' רש"י להשיר השער: ושלקן צמי צצריא. תחלה קודם שסכו צנשא להשיר שער הראש ושער הגוף⁵ וע"י שסכו נשא⁶ נשרו⁷ (השער) עקרי השערות דאי סכו מעיקרב צנשא אכתי שרשי השער העוצרים דרך העור לצשר לא היו עוד נושרים א| מן הנשא משום דשער תלחולי מתלחלח וממוצר בצשר הראש שמתה העור כדלמרינן צפרק העור והרוטצ (חולין קט:). וגראה דלא סברא הך סוגיא הא דלמר לעיל שערו העומד ליגזו מהו משמע⁷ דאותו שאני עומד ליגזו לא היו גלגלין ושמא ס"ל כרצה דלמר גזו שערו⁸ הוי גלגלין ולא גזו תיבעי ליה צין שעומד ליגזו וצין שאני עומד ליגזו ועלה קאי: **מת שמהנו אין** **או רב**. דוקא רקצות גמירי ולא עפרורית דעמינה:

בברייתו בעינן. כלומר שירקצ כמו שהיה שלא נשתנה מצנייתו: **מת שחסר אין** **או רבבון**.⁹ שנקצר חסר: **ולא תפוסה**. לקמן צפ' ב| [הכותים] (דף סד:) המולא מת בדרך כדרכו נוטלו עם תפוסתו

ודריש לה מקרא ומפרש ליה שנוטל כל עפר המיחוח ושלא אכצעות מקרקע צתולה: **ולא שבונת קברות**. לקמן צפרק צתרא (דף סד:) אמרינן מלא שלשה מתים אס יש צין זה לזה מארבע אמות עד שמונה אמות הרי זה שכונת קברות וצורק הימנו ולהלן כי יש לחוש שמא יש שם צית הקצרות ואס מלא שנים שלמים ואחד חסר אין זה שכונת קברות ולריך עיון למה אס טעם שכונת קברות משום חשאך דלילמא היה שם צית הקצרות אף כי אחד חסר נמי ינאח ואס הוא הלכה למשה ומסיי מוטצ: **בִּיתִּיבִי דא אם אמרת במת בו**. צמס' עדיות (פ"ו מ"ג) תן לה דאיפלגו על צית צשר [הפורש] מן האצר מן החי דאיכא למאן דמטער ואיכא למאן דמטמא וילף לה מצשר הפורש מאצר מן המת ומוטיב לא אס אמרת צאצר מן המת שכן צמת יש צו כמה חומרות רוצ ורובע ומלא תרווד. צרוצ⁹ פירוש רוצ צנין או רוצ מנין¹⁰ ורוב רובע קצ עצמות דמטמא צאהל וכן מלא תרווד רקצ מן המת שמטמא צאהל דצמני צאהלות: והיכי דמי. דלין לו רקצ לחי כמו דארקבי חד אצר: דכוותה גצי מת אפי' ארקבי חד אצר. אס חתך האצר ממנו יש לו רקצ ואמאי והא מת חסר הוא ומשני מי קצני הא מת הא קמ"ל שום מת יש לו רקצ וצמת שאניו חסר שום חי אין לו רקצ וכדאיתא שחתך אצר מן החי וגרקצ: **מעמא** **משום חי**. פי' כל זמן שהוא חי אין לו רקצ אצל מת יש לו רקצ כגון מת אדם אחד¹⁰ וכן אין האצר שגרקצ צעודו מי מטמא א| דצין רקצ:

נמלה שחסרה מהו. דלמר צפ' אלו הן הלוקין (מכות ג.) האוכל נמלה חייב עליה בכל שהוא אע"פ שאין זה כות ומיבעיא ליה אס נקצא רגליה שעדיין היא יכולה לחיות ועדיין שס"י צריה עליה: **מי אמרינן שיעורא גמירי**. כלומר שלימה צצריה¹² והא חסרה או דלמא צריה גמירי לה והואל לה שרך הואיל ועדיין ראויה לחיות:

כהן גדול פרק שביעי נויר

¹⁶**שצבת זרע צמעי אשה מהו**. כגון שמתה א| שהיתה צת צנים דסמס אשה צת צנים אית לה שצבת זרע צמעיה או שצבעלה סמוך למיתתה: **מאי מי אמרינן כיון**. דאכתי צשעת מיתתה לא נוצר עוצר כי גופה הוא ולא הוי גלגלין או דלמא ש"ו מעלמא אחי

לה והוי גלגלין ובאשה לעולם אין רקצ עד דהוא צתולה או זקנה דלאו צת צנים: **פייעה**. פרש צצתוך הגוף דהיינו ריעי מי נעשה צ| גלגלין מי אמרינן כיון דלא מקיימה צחייה אי לא אכלה חיותא נמי דידה היא וכגופה דמי ולא הוי גלגלין. וה"ה לפרש דאש אלא אידי דקאי צמילי דאשה מסיק לה נמי להא על שם אשה: **צני רב אחא צריה דרב איקא עורו מהו**. רוק היואל לו לאדם שלא ע"י טורח אלא כיון שמעערעו לתוך פיו וגרזו יואל מי הוי ליה גלגלין. ואס¹⁷ דמפרשי עורו עור האדם ממש: **כיחו וניעו**. אינו יואל אלא ע"י דחק: **היכי משכחת לה**. דלית ליה פירשא קודם שמת: **כגון דאשקייא מי דקליס**. כדמס' צמס' צבת צפ' שמונה שרצים (דף קי). מאי מי דקלים תרי דיקלי איכא צמעצבא ונפיק מעינא דמיא מצניייהו כסא קמא מרפי ואידך משגשל ואידך כי היכי דעייל הכי נפיק: **וסכייא נשא**. וסך גופו נשא שקורין טהרה והעציר השיער העומד ליגזו: **ושלקו צמי עצריא**. שהן חמים והופשע עורו ויאל כיחו וניעו: **נקעינן מס שטחנו**. צרימים או ששחקו דק הרצה אין לו תורת רקצ משום דרקצ צעינן והא לא אירקבי: **מיידי הוא טעמא**. דרקצ ד| מטמא אלא משום דאיכא רקצ צשר גידים ועצמות כדלמר עולא לעיל¹⁸ ה"נ איכא רקצ של צשר גידין ועצמות ויש לו תורת רקצ: **או ולמא**.

רקצ הצא ממידי דכצרייתו צעינן והא ליכא שהרי טחנו כצר ואין לו תורת רקצ. תיקון: **מס שחסר**. אצר כל שהוא אין לו תורת רקצ: **ולא ספוסה**. כההיא דמן לקמן (דף סד:) המולא מת מושצב כדרכו נוטלו ואס תפוסתו ואילו הכא כיון דחסר אין צריך לטול תפוסתו עמו: **ולא שנונס קצרות**. כי ההיא דמן לקמן (שס) מלא שלשה הרי זו שכונת קצרות וקנה מקומו ואילו היכא דחסר אצר אחד ממן אינו שכונת קצרות ולא קנה מקומו: **איפיציה**. הוצסיפא קאי לא אס אמרת צמת שהוא מטמא צאהל שיש לו רוצ צניינו מטמא צאהל ורובע הקצ עצמות: **חאמר צאצר מן החי כו'**. שאין רקצ שלו טמא והיכי דמי צחי דלין לו תורת רקצ כגון דארקבי ציה חד אצר אצל צמת כי האי גוונא יש לו תורת רקצ ושמע מינה דאע"ג דלא אירקבי צו אלא אצר אחד יש ו| רקצ: **מי קצני הא דכוותיה צמת**. אלא לעולם לא קשיא והא קמ"ל דשום מת יש לו רקצ כשהוא שלם ולא כשהוא חסר: **ושום חי אין לו רקצ**. דאי אירקבי כוליה ה"ל מת ולא חי ואי אירקבי חד אצר השמא י"ל צמת אין לו תורת רקצ צחי לא כ"ש: **צעי וצרבא הרקבי**. חד אצר כשהוא חי צין שמיטפל עמו צין שאניו מיטפל ולאח"כ חור והרקבי כולו מהו: **כי מטמא היכא דהרקבי כולו כשהוא מס**. והאי כשהוא חי הרקבי מקצתו ואין לו תורת רקצ: **או דלמא הא מייס**. וכהרקבי כולו כשהוא מת דמי: **הא מס**. לאחר כך יש לו רקצ ד|דאע"ג דהרקבי צמקאס כשהוא חי: **מי קצני הא מס**. לאחר"כ אע"ג דגרקצ מחיים דיש לו רקצ לא הכי קאמר יו דשום מת יש לו רקצ שום חי אין לו רקצ: **צעי רצא נמלה שחסרה**. כל שזה ואכלה מהו שיעור נמלה שלימה גמירי וזה דכי אכיל חייב ואילו היכא דחסרה הוי פטור או דלמא צריה גמירי לה דכי אכיל צריה מייחייב וכי חסרה נמי חייב דהאיכא צריה ואמרינן רוצו כטולו:

אמר

ספוסה. כההיא דמן לקמן (דף סד:) המולא מת מושצב כדרכו נוטלו ואס תפוסתו ואילו הכא כיון דחסר אין צריך לטול תפוסתו עמו: **ולא שנונס קצרות**. כי ההיא דמן לקמן (שס) מלא שלשה הרי זו שכונת קצרות וקנה מקומו ואילו היכא דחסר אצר אחד ממן אינו שכונת קצרות ולא קנה מקומו: **איפיציה**. הוצסיפא קאי לא אס אמרת צמת שהוא מטמא צאהל שיש לו רוצ צניינו מטמא צאהל ורובע הקצ עצמות: **חאמר צאצר מן החי כו'**. שאין רקצ שלו טמא והיכי דמי צחי דלין לו תורת רקצ כגון דארקבי ציה חד אצר אצל צמת כי האי גוונא יש לו תורת רקצ ושמע מינה דאע"ג דלא אירקבי צו אלא אצר אחד יש ו| רקצ: **מי קצני הא דכוותיה צמת**. אלא לעולם לא קשיא והא קמ"ל דשום מת יש לו רקצ כשהוא שלם ולא כשהוא חסר: **ושום חי אין לו רקצ**. דאי אירקבי כוליה ה"ל מת ולא חי ואי אירקבי חד אצר השמא י"ל צמת אין לו תורת רקצ צחי לא כ"ש: **צעי וצרבא הרקבי**. חד אצר כשהוא חי צין שמיטפל עמו צין שאניו מיטפל ולאח"כ חור והרקבי כולו מהו: **כי מטמא היכא דהרקבי כולו כשהוא מס**. והאי כשהוא חי הרקבי מקצתו ואין לו תורת רקצ: **או דלמא הא מייס**. וכהרקבי כולו כשהוא מת דמי: **הא מס**. לאחר כך יש לו רקצ ד|דאע"ג דהרקבי צמקאס כשהוא חי: **מי קצני הא מס**. לאחר"כ אע"ג דגרקצ מחיים דיש לו רקצ לא הכי קאמר יו דשום מת יש לו רקצ שום חי אין לו רקצ: **צעי רצא נמלה שחסרה**. כל שזה ואכלה מהו שיעור נמלה שלימה גמירי וזה דכי אכיל חייב ואילו היכא דחסרה הוי פטור או דלמא צריה גמירי לה דכי אכיל צריה מייחייב וכי חסרה נמי חייב דהאיכא צריה ואמרינן רוצו כטולו:

אמר

האוכל נמלה חייב עליה בכל שהוא אע"פ שאין זה כות ומיבעיא ליה אס נקצא רגליה שעדיין היא יכולה לחיות ועדיין שס"י צריה עליה: **מי אמרינן שיעורא גמירי**. כלומר שלימה צצריה¹² והא חסרה או דלמא צריה גמירי לה והואל לה שרך הואיל ועדיין ראויה לחיות:

מ"ש

מסורת הש"ס

¹⁶ (א) [לקמן סה. ע"ש], ¹⁷ (ב) עדיות פ"ו מ"ג, ¹⁸ (ג) [ע"א, ד] יעצ"ן מ"ו, ¹⁹ (ה) צ"ל שגרקצ, ²⁰ (ו) צ"ל ורובע,

נוסחת הריב"ן

¹⁶ (א) [שבת זרע כי או זקנה דלאו צת צנים] ליתא צכ"י והכי איתא כיון דלא איתרפ שעדיין לא נעשית הימנו כי גופו דמי ולא נעשה לה גלגלין מערובת. א| דלמא כיון דמאצישי דעלמא קא אחי לה הוי גלגלין ואין לה תורת רקצ: צ| מי נעשה לה גלגלין כי חיותא דידה נמי היא: ג| דגרסי| ד| דלקצ המת מטמא כי ועצמות וכדלמר: ה| צספרי קאי כי שס לו רוב רוצ צנינו כי ורובע רובע הקצ: ו| יש לו גלגלין כי חיותא דידה נמי היא: ז| דגרסי| ד| דלקצ המת מטמא כי ועצמות וכדלמר: ח| אע"ג: ט| ה"ק לית לן לתגמר ממידי דגמירי הלכתא אלא ממידי דהוי צה והסם קמ"ל דשום מת יש לו רקצ הא חי אין לו רקצ: י| גמירי דהאכלו חייב כי צריה משום דלמרין רוצו כטולו:

הגהות הב"ח

¹⁶ (א) רש"י ד"ה שבת וכו' שמתה כשהוא צת צנים:

הגהות מהר"ב

¹⁶ [א] תוס' ד"ה וסכיא וכו' לא היו עוד נושרים מן. מיתת מן נמחק וי"צ מכת: ב| ד"ח ולא תפוסה. לקמן צפ' הכותים. סיפת הכותים נמחק. וי"צ מתלא: ג| ד"ח טעמא וכו' מטמא צצין רקצ כצ"ל:

הגהות התוספות

- מיתת צגופה הוא סה"ד ואח"כ מה"ד צגופה דמי.
- שהרי כי כצ"ל. 2. צ"ל או צכ"י.
- בס"ל איתא ועור.
- מיתת רש"י נמחק וצ"ל נשא. 5. בס"ל עור הראש ועור הגוף. 6. צ"ל נשא אח"כ. 7. צ"ל דמשמע. 8. צ"ל שערו דוקא. 9. צ"ל שום. 10. בס"ל אחר. 11. דצ"ל אס עדיין שס.
- צ"ל כצרייה.

פי' הרא"ש (המשך)

אם נקצצו רגליה שעדיין יכולה לחיות אי שם בריה עליה מי אמרי' שיעורה גמירי בריה שלימה עומדת עדיין במקום שיעור בעדשה. וכמו שאם חסר משיעור עדשה כל שהוא טהור בריה נמי בעי' שתהא שלימה או דילמא בריה גמירי והא איכא כיון שיכולה לחיות

כמ' א מיי' פ"ו מהל' מירות הלכ' ד ופי"ג קהל' טומאת מת הלכה ו: ל ב מיי' פ"ו מהל' מירות סס ופי"ג מהל' טומאת מת הלכה ו:

לא ג מיי' פ"ו מהל' מירות הלכה ג ופי"ג מהל' טומאת מת הל' ד: **לב** ד ד מיי' פ"ט מהל' טומאת מת הלכה ה: **לג** ו מיי' ס"ג פ"א הלכ' א פ"ו מהל' מירות הלכה ד סתם עשין נלא:

פי' הרא"ש

כב' מתים שנקברו יחד: א| כיון דלא איתי שלא נוטרל עדיין העובר שסופו לצאת: פירשה הפרש שבמעי: עורו מהו (מסתברה ל) [משכחת לה] דאשקייא מי דקלים אמרי' במסכת שבת פ' ח' שרצים תרי תאלתא איכא במערבא ונפיק עינא דמיא מבינייהו כסא קמא מרפי ואידך משגשל ואידך כי היכי דעייל הכי נפיק והשקרו ממנו ג' פעמים ובוהו העציר הפרש וכיחו וניעו וסכיא נשא. סס שהעציר השער ושלוקיה נמי במי טבריה להעביר עורו: מת שטחנו אין לו רקצ דעפר רקבון גמירי ולא עפר טחינה. ולא תפוסה לקמן בפ"ב ספ' לה דהמנפה המת מקברו צריך ליטול תפוסתו עמו ג' אצבעות מקרקע בתולה סביב המת: ולא שכונת קברות לקמ' פ' בראא מפרש צמצא ג' מתים אי שם בין זה לזה מדי אמות ועד [כו']. ה"ז שכונת קברות ובודק ממנו ולהלן כי אמה כי יש לחוש שמא היה שם בית הקברות ואס מצא ב' מתים שלימים וא' חסר אין זה שכונת הקברות ואי"צ לבדוק. ויראה שכל אלו הדברים הלכה למשה מסיני הם: לא אם (גמרה) [אמרת] במת וכו' במסכת עדיות תני לה ופליגי בכותי בשר הפורש מאבר מן החי אם מטמא ובא ללמדינו שמשטמא מבשר הפורש מאבר מן המת. ומחוב לא אם אמרת במת שיש לו רוב שרוב צנינו או רוב צנינו מטמא כהלא וכן רובע קצ עצמות ומלא תרווד רקצ מה שאין לו בחי: היכי דמי דאין לו רקצ לחי דארקב חד אבר. דכוותה גבי מת אפי' הרקבי חד אבר אית ליה רקצ ומשני מי קצני הא מת [הא] קמ"ל שום מת יש לו רקצ שלא חסר ממנו יש לו רקצ. אבל שום חי אין לו [רקב] טעמא משום דחי' הא מת יש לו רקצ וחי' שום חי קצני אפי' אותו אבר שהרקבי בחייו מטמא כמותו. שום מת יש לו רקצ כשהרקבי אחרי מותו שום חי אין לו רקצ דאם הרקבי בחייו אפי' אחרי מותו טהור בעי רבה נמלה שחסרה מהו דאמר פ' אלו חן הלוקין האוכל נמלה כל שהוא חייב אעפ"י שאין בה טעודה [וכותי] וכן לענין טומאה נמי ומיבעי ליה

¹⁶ נראה דצ"ל כיון דלא איתרפ. שלא נוטרל עדיין העובר ואין סופו לצאת ויהי צמס':